

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

VS har i dette forslag skitseret hovedprincipperne i en pensionsordning, som dels indebærer en kraftig forenkling i forhold til de nuværende ordninger, dels er baseret på et lighedsprincip. Samtidig vil en ordning efter disse retningslinjer betyde en væsentlig – og hårdt tiltrængt – forbedring af pensionisternes økonomiske kår.

Forslaget til folketingsbeslutning er en uændret genfremsættelse af et tidligere forslag, senest fremsat den 15. marts 1977 (Folketingstidende 1976–77, 2. samling, forhandlingerne sp. 651 og 2200, tillæg A sp. 3405).

Et vigtigt princip i forslaget er, at enhver person behandles som et selvstændigt individ, uanset ægteskabelig status. Endvidere lægges der i forslaget vægt på, at pension (erhvervsudygtighedsydelse) tildeles efter en helhedsvurdering af en persons faktiske muligheder for at opnå varig beskæftigelse på arbejdsmarkedet. Endelig foreslås aldersgrænsen for tildeling af alderspension nedsat til 60 år.

I de senere år har udviklingen i antallet af invalide- og andre førtidspensioner rejst spørgsmålet, dels hvilke faktorer der er bestemmende for, at folk bliver førtidspensionerede, og dels hvorvidt den eksisterende lovgivning på området er dækkende for de egentlige behov.

Der er iværksat forskellige forskningsprojekter til belysning af disse problemstillinger (bl. a. af SID, institut for social medicin v/Århus universitet samt Sydjysk universitetscenter), og overensstemmende resultater viser, at det er bestemte grupper i samfundet (ufaglærte arbejdere), der bærer den største risiko for at blive førtidspensionerede, samt at førtidspensioneringen er endestationen i en længerevarende proces, der kan karakteriseres som en udstødning fra arbejdsmarkedet.

Kriteriet i dag for at få tilkendt en af de 3 førtidspensionstyper (invalidepension, førtids-, og folkepension og enkepension) er, at man på grund af lægelig invaliditet har nedsat erhvervsevne, dvs. man arbejder med et overvejende lægeligt erhvervsevnebegreb. Imidlertid ved vi fra udstød-

ningsforskningen, at det er en kompleksitet af forskellige forhold, der bevirker nedsat erhvervsevne, hvoriblandt den lægelige invaliditet i mange tilfælde kun spiller en mindre rolle og i visse tilfælde slet ingen. Opmærksomheden må derfor forrykkes fra de såkaldte individfaktorer til forhold omkring udviklingen i de økonomiske og hermed samfundsmæssige forhold og disses indflydelse på arbejdsmarkedet. Den økonomiske cyklus, herunder konjunktur- og konkurrenceforhold og disses indflydelse på brancheudviklingen, samt uddannelsesstruktur og regional udvikling må betragtes som helt væsentlige elementer til bestemmelse af årsagerne til individets erhvervsudygtighed. Det er derfor alvorligt påkrævet at overføre disse realiteter til lovgivningen, således at erhvervsevnebegrebet udvides i overensstemmelse med virkeligheden.

Derfor foreslås det, at adgang til erhvervsudygtighedsydelse betinges af individets *reelle* muligheder for at opnå, fastholde eller genopnå en beskæftigelse på det åbne arbejdsmarked. – Dette må anses for tilstrækkeligt forsøgt, når de eksisterende økonomiske hjælpemidler af 2–3 års varighed er opbrugt, uden at der ved hjælp af arbejdsformidling, revalidering etc. er opnået realistiske erhvervs muligheder.

Det understreges, at adgangen til at opnå erhvervsudygtighedsydelsen må baseres på en *rettighedsbetragtning* fremfor en skønsbetragtning, idet mange erfaringer viser, dels hvor urimelig og snævert og dels hvor forskelligt skønsprincippet forvaltes af de sociale myndigheder. Samtidig ønskes en ophævelse af de hidtidige gradueringer af erhvervsevnen, der blev indført i lov om invalidepension i 1965, og som siden har dannet grundlag for den 3-delte invalidepension. Bestemmelsen blev indført ud fra en formodning om, at nogle personer var mindre erhvervsudygtige end andre og derfor i stand til at supplere pensionen med erhvervsarbejde. Imidlertid har denne antagelse i praksis vist sig at bygge på en illusion om, at det skulle være muligt at opnå et rimeligt antal halve og kvarte stillinger på arbejdsmarkedet til disse kategorier af erhvervshæmmede. Bl. a. socialforsk-